

Averrois, el filòsof i científic andalusí cordovès (Còrdova, 1126 – Marràqueix, 1198)

Al món occidental coneixem prou bé que Galileu va distingir entre la fe, que venia donada per allò escrit als textos sagrats, i el coneixement adquirit científicament, basat en l'observació i el raonament. És ben conegut que això li va portar seriosos problemes. Mig mil·lenni abans el filòsof i científic andalusí Averrois havia plantejat aquesta mateixa dualitat (potser amb una separació menys explícita entre ambdues realitats), en allò que va ser conegut com la doble veritat.

Abu-l-Walid Muhàmmad ibn Ruixd, Averrois en la seva forma llatinitzada, va néixer a Còrdova l'any 1126 (504 al calendari musulmà) al sí d'una família acomodada dedicada al dret. El seu avi i el seu pare van ser cadis (governadors jutges dels territoris musulmans) suprems de Còrdova. Averrois també va formar-se en dret, àmbit en el que va progressar ràpidament. Però a més va estudiar teologia, matemàtiques, medicina i astronomia. En suma, filosofia. Mitjançant el metge Ibn Tufayl, va conèixer el califa almohade Abu-Yaqub Yússuf. Aquest estava molt interessat per la filosofia i va demanar Averrois aprofundir en qüestions complexes, com si els estels havien estat sempre al cel o no. Averrois temia que un desenvolupament de la filosofia pogués comportar-li problemes amb la jerarquia religiosa, motiu pel qual al principi es va mostrar reticent. La confiança i la protecció del califa el van acabar decidint a estudiar i desenvolupar les idees de filòsofs clàssics com Plató i Aristòtil, així com altres filòsofs musulmans. Aquesta afinitat amb el califa i suposem que llargues converses sobre temes filosòfics més o menys avançats va portar a una profunda amistat entre ambdós. Averrois va ser conegut amb el sobrenom d'El Comentador. La mort d'Abu Yaqub i l'ascens al califat d'Abu Yússuf Yaqub al-Mansur, però, va comportar que Averrois deixés de gaudir de la protecció que tenia amb Abu Yaqub. El nou califa va acabar cedint a la pressió dels teòlegs que consideraven la filosofia com un perill per la religió. Averrois va ser acusat de diversos delictes, els seus llibres cremats, i finalment va ser confinat a Lucena, prop de Còrdova. Tres anys després el califa Abu Yússuf Yaqub al-Mansur va revocar la sentència i va cridar de nou Averrois a la cort a Marràqueix. Aquest, però, hi moriria tres mesos després, el 10 de desembre de 1198.

Com hem dit, Averrois va treballar en molts i diversos àmbits. Creia que la filosofia havia de dedicar-se a l'estudi racional i reflexiu de l'Univers. La veritat és única i per tant no havia d'existir una oposició entre filosofia i religió. Però entre les diverses vies per arribar a la veritat, la suprema, que era demostrativa i racional, era la filosofia. Les altres vies podien ser vàlides però insuficients per conèixer la veritat.

Aquí ja tenim una font de conflicte entre la teologia i la filosofia d'Averrois, que aquest intentava explicar dient que la filosofia no era ben entesa pels teòlegs més influents de la seva època. Un punt de fricció clar era el de la durada de l'univers. Per Averrois era etern mentre que la teologia era creacionista. Aquestes divergències van causar que Averrois hagués de viure els últims anys a l'exili, d'on només va sortir els darrers tres mesos.